

DIVA 2.0

ראיון לאבחון הפרעת קשב במבוגרים
(DIVA)

Diagnostisch **I**nterview **V**oor **A**DHD bij volwassenen

J.J.S. Kooij, MD, PhD & M.H. Francken, MSc
2010, DIVA Foundation, הולנד

DIVA
Foundation

ראיון לאבחון
הפרעת קשב במבוגרים

הראיון הזה לאבחון הפרעת קשב במבוגרים הינו פרסום של ה-DIVA Foundation, האג, הולנד, אוגוסט 2010. התרגום הראשוני לעברית והתרגום חזרה להולנדית ע"י הלנה תרגומים בע"מ בתמיכת חב' יאנסן ישראל.

ערכת התרגום ע"י ד"ר איריס מנוח, בי"ח גהה, פתח תקווה; ד"ר שולמית גלרשטיין, יאנסן ישראל; גב' ענבל פלס, יאנסן ישראל; ד"ר ברוך אלעד, תל-אביב, 2014; Annet Bron (MSc), Mariëlle van Bussel (Msc), Dr. JJ Sandra Kooij (MD, PhD), DIVA Foundation, 2014

הראיון נבנה על בסיס ה-DSM-IV-TR, (זכויות יוצרים 2000) באישור ה-APA. הפרסום הזה הורכב בתשומת לב מירבית. במהלך הזמן ייתכן כי חלקים של פרסום זה ישתנו. אי לכך לא ניתן להעניק זכויות לפרסום זה. מידע נוסף ועדכונים עתידיים של ה-DIVA תוכלו למצוא ב- www.divacenter.eu

על מנת שניתן יהיה לאבחן הפרעת קשב במבוגרים יש לקבוע קיום של תסמיני הפרעת קשב בתקופת הילדות ובתקופת הבגרות.

התנאים העיקריים לאבחון הפרעת קשב הם העובדה כי ההפרעה התחילה בתקופת הילדות וכי תסמיניה האופייניים נמשכים עד מועד ההערכה הנוכחית בגיל הבוגר. על התסמינים להיות מלווים בחוסר תפקוד קליני או פסיכו-סוציאלי משמעותי ביותר בשני תחומי חיים [1].

מאחר והפרעת קשב במבוגרים הינה הפרעה שמתחילה בתקופת הילדות ונמשכת לאורך כל החיים, חיוני להעריך את התסמינים, המהלך ורמת חוסר התפקוד בין היתר בעזרת ראיון רטרוספקטיבי לגבי הילדות. אם הדבר אפשרי, יש להשלים את המידע על המטופל/ת בעזרת מידע מאנשים שהכירו אותו/ה בתקופת ילדותו (לרוב הורים או בני משפחה קרובים) [2].

הראיון לאבחון הפרעת קשב במבוגרים (DIVA)

הראיון לאבחון הפרעת קשב במבוגרים (DIVA) מבוסס על קריטריוני ה-DSM-IV ועל הראיון ההולנדי המובנה הראשון לאבחון הפרעת קשב במבוגרים. DIVA פותח על ידי J.J.S. Kooij ו-M.H. Francken והוא ממשיכו של הראיון המובנה למחצה שקדם לו לאבחון הפרעת קשב במבוגרים [2,3]. על מנת להקל על ההערכה לגבי קיומם או היעדרם של כל 18 הקריטריונים להפרעת קשב בתקופת הילדות וגם בבגרות, מובאות במהלך הראיון דוגמאות קונקרטיות ומציאותיות של התנהגויות עכשוויות והתנהגויות בתקופת הילדות. הדוגמאות מבוססות על דברים שסיפרו מבוגרים עם הפרעת קשב לצוות המחקר של ה-PsyQ בהאג, המתארים התנהגויות שכיחות של הסובלים מחוסר התפקוד בחיי היום יום. כמו כן מובאות דוגמאות של תפקוד לקוי בחמישה תחומי חיים בחיי היום יום: עבודה ולימודים, יחסים וחיי משפחה, קשרים חברתיים, פעילות בשעות הפנאי/תחביבים, ביטחון עצמי/דימוי עצמי.

אם הדבר אפשרי, מועבר ראיון DIVA אצל מבוגרים בנוכחות בן/ בת זוג או בני משפחה קרובים על מנת שניתן יהיה להעריך בו-זמנית מידע רטרוספקטיבי ולהצליב מידע אנמנסטי ממקורות מהימנים שונים. הזמן המוערך הדרוש להעברת ראיון DIVA, הוא בין שעה לשעה וחצי.

בראיון DIVA המטופל נשאל רק לגבי התסמינים המרכזיים של הפרעת קשב החיוניים לאבחון על פי ה-DSM-IV אך איננו נשאל לגבי תסמינים פסיכיאטריים נלווים, תסמונות או הפרעות. תחלואה נלווית שכיחה בילדים וגם במבוגרים והיא מופיעה בכ- 75% מהמקרים. לכן חשוב לבצע אבחון פסיכיאטרי כללי לתסמינים, לתסמונות ולהפרעות הנלוות. ההפרעות השכיחות ביותר בסובלים מהפרעת קשב הן חרדה, דיכאון, הפרעה דו-קוטבית, שימוש לרעה בחומרים שונים והתמכרויות, בעיות שינה והפרעות אישיות. חשוב לבדוק את כל מגוון ההפרעות על מנת לקבל תמונה מדוייקת של טווח התסמינים שחוה האדם הסובל מהפרעת קשב, וכן לבצע אבחנה מبدלת במבוגרים כך שניתן יהיה לשלול הפרעות פסיכיאטריות אחרות כגורם ראשוני לתסמיני הפרעת קשב במבוגרים [2].

הוראות להעברת ראיון DIVA

- DIVA מורכב משלושה חלקים שכל אחד מהם מיושם הן לילדות והן לבגרות:
- קריטריונים להפרעה בקשב (A1)
- קריטריונים להיפראקטיביות-אימפולסיביות (A2)
- התחלה של תפקוד לקוי כתוצאה מהתסמינים.

התחל בסדרה הראשונה של קריטריונים ע"פ DSM-IV להפרעה בקשב (A1) ותעבור לסדרת הקריטריונים השניה להיפראקטיביות/אימפולסיביות (A2). בשיטה זו תעבור על כל 18 הקריטריונים. בכל נושא תפעל כלהלן:

התחל בשאלות בנושא תקופת הבגרות (האם קיימים תסמינים בששת החודשים האחרונים או יותר) ולאחר מכן שאל האם אותו תסמין היה קיים גם בתקופת הילדות (תסמינים בגילאי 5 עד 12) [6-4]. הקרא בפני המראיין את הקריטריון בשלמותו, שאל אותו האם הוא מזהה את הבעיה ובקש ממנו לתת דוגמא. המראיינים ייתנו לרוב אותן תשובות שניתנו ב-DIVA כך שניתן לסמן את התשובות ב-✓. אם הם לא מזהים את התסמינים או כאשר קיימת אי וודאות לגבי התאמת התשובה לקריטריון, השתמש בדוגמאות, כשאתה שואל לגבי כל דוגמא, לפי הסדר. בעיית ההתנהגות או התסמין יסומנו אם הם חמורים יותר או מופיעים לעיתים תכופות יותר מאשר בקבוצת חברים (peers) באותה שכבת גיל ורמת אינטליגנציה, או כאשר הם מלווים בתפקוד לקוי. סמן כל דוגמא שהמראיין מתאר אז מזהה. כאשר מופיעות דוגמאות מתאימות אחרות על ידי הקריטריון, דווחו עליהן ב"אחר". על מנת לסמן קריטריון אין צורך כי המראיין יזהה את כל הדוגמאות. חשוב כי הבוחן יקבל תמונה ברורה בנושא קיום או אי קיום של כל קריטריון.

בכל קריטריון שאלו את קרובי המשפחה או בן/בת הזוג האם הם מסכימים לתיאור שנתן המראיין או האם הם יכולים לתת דוגמאות אחרות של בעיות המתאימות לקריטריון. בן/בת הזוג מדווחים על תקופת הבגרות, בני משפחה קרובים (לרוב הורים או בן משפחה מבוגר יותר) על תקופת הילדות. על המראיין להשתמש בשיטת הקליני שלו כדי לקבוע את התשובה המתאימה ביותר. כאשר התוצאות סותרות יהיה העיקרון המנחה שהמטופל הינו המקור המהימן ביותר [7].

המידע של בן/בת הזוג והמשפחה משלים את המידע שמוסר המראיין על מנת שניתן יהיה לקבל סקירה מקיפה על ההתנהגות הנוכחית וההתנהגות בתקופת הילדות. המידע בנושא ההיסטוריה הרפואית שמתקבל מצד בני המשפחה יהיה יעיל במיוחד לתקופת הילדות. מטופלים רבים מתקשים לזכור את ההתנהגות שלהם בעבר. רוב האנשים זוכרים בצורה טובה את גיל 12-10 אך מתקשים לזכור תקופות מוקדמות יותר.

המראיין, על בסיס שיקול הדעת הקליני שלו, ולאחר שקיבל מידע מכל המעורבים, מחליט עבור כל קריטריון האם הוא קיים/לא קיים בשתי תקופות החיים.

אם לא ניתן לקבל מידע אנמנטי מוצלב ממקורות אחרים, נקבעת האבחנה על בסיס האנמנזה מפי המראיין בלבד. תעודות מבית הספר יכולות לסייע בקבלת תמונה רחבה יותר של התסמינים בתקופת הילדות. תסמינים הופכים לרלוונטיים מבחינה קלינית

כאשר הם היו קשים יותר או הופיעו לעיתים תכופות יותר מאשר אצל בני אותו גיל או כאשר קיומם הובילו לתפקוד לקוי.

תחילת התסמינים ותפקוד לקוי בעקבות התסמינים

החלק השלישי, תחילת התסמינים ותפקוד לקוי בעקבות

התסמינים, הינו חלק מהותי של הקריטריונים האבחוניים. בדוק האם המראיין סבל מהתסמינים מאז ומתמיד, ואם כן, האם חלק מהתסמינים היו קיימים כבר לפני גיל שבע. אם התסמינים הופיעו מאוחר יותר, רשום את הגיל המדויק.

בהמשך הקרא את הדוגמאות המתארות את התחומים השונים בהם מופיע התפקוד הלקוי, קודם בבגרות ואחר כך בתקופת הילדות. סמן את הדוגמאות שמראיין מזהה וציין האם היו לפחות שני תחומים בהם הופיע תפקוד לקוי הן בתקופת הילדות והן בבגרות. על מנת שהאבחון יהיה תקף יש צורך כי לפחות בשני תחומים התפקוד יהיה לקוי כגון עבודה/לימודים, מערכת יחסים/חיי משפחה, קשרים חברתיים, פעילות פנאי/תחביבים ודימוי עצמי/ביטחון עצמי.

סיכום תסמינים וטופס ניקוד

סמן ב"סיכום תסמינים לחוסר קשב (A) ו-היפראקטיביות/אימפולסיביות(HI)" אילו מתוך 18 הקריטריונים סומנו בכל אחת משתי תקופות החיים וחשב בנפרד את סך כל הקריטריונים של חוסר קשב ושל היפראקטיביות/אימפולסיביות. בסוף רשום על טופס הניקוד האם מספר הקריטריונים של כל אחד מהתסמינים בתחום חוסר הקשב (A) וההיפראקטיביות/אימפולסיביות (HI) עומדים על 6 או יותר. ציין עבור כל תסמין האם קיימת אינדיקציה כי הם הופיעו לאורך כל החיים, האם התסמינים מלווים במגבלות, האם המגבלות מופיעות לפחות בשני תחומים, והאם לא ניתן לקבוע כי הפרעה פסיכיאטרית אחרת עומדת בבסיס המגבלות הללו. ציין באיזו מידה האנמנזה או התעודות בית הספר תומכות באבחנה. בסופו של דבר ציין האם ניתן לקבוע את האבחנה של הפרעת קשב ובאיזה תת-סוג מדובר (עם קוד DSM-IV).

הסבר מקדים למראיין

בעזרת הראיין אנו נבדוק אצלך את תסמיני הפרעת הקשב בתקופת הילדות ובבגרות. השאלות מבוססות על הקריטריונים הרשמיים להפרעת קשב ב-DSM-IV. בכל קריטריון אנו נשאל אותך האם אתה מזהה את הבעיה. על מנת לעזור לך במהלך הראיון אני תמיד אביא דוגמאות אשר מתארות את התפקוד הלקוי שנגרם ע"י הפרעת קשב בילדים ובמבוגרים. קודם אני מפנה את השאלות אליך ולאחר מכן אני אפנה אותן השאלות גם לבן/בת הזוג או לבני המשפחה. בן/בת הזוג מכיר/ה אותך כנראה מאז הבגרות והוא/היא מתבקש/ת לספר על התקופה הזאת; משפחתך יכולה לספר יותר על תקופת הילדות. יש צורך להכיר את שתי התקופות הללו על מנת שניתן יהיה לאבחן הפרעת קשב.

1. American Psychiatric Association (APA): Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th edition, text rev.) Washington DC, 2000.
2. Diagnostic Interview for ADHD in Adults 2.0 (DIVA 2.0), in: Kooij JJS. Adult ADHD. Diagnostic assessment and treatment. Springer 2013.
3. Kooij JJS, Francken MH: Diagnostisch interview voor ADHD bij volwassenen. 2.0. DIVA Foundation, PsyQ, 2010.

זמין באופן מקוון באתר:

www.kenniscentrumadhdnbijvolwassenen.nl

ופורסם באנגלית במקור ביבליוגרפי מס' 2

4. Applegate B, Lahey BB, Hart EL, Biederman J, Hynd GW, Barkley RA, Ollendick T, Frick PJ, Greenhill L, McBurnett K, Newcorn JH, Kerdyk L, Garfinkel B, Waldman I, Shaffer D. Validity of the age-of-onset criterion for ADHD: a report from the DSM-IV field trials. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1997; 36(9):1211-21.
5. Barkley RA, Biederman J. Toward a broader definition of the age-of-onset criterion for attention-deficit hyperactivity disorder. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry* 1997; 36(9):1204-10.
6. Faraone SV, Biederman J, Spencer T, Mick E, Murray K, Petty C, Adamson JJ, Monuteaux MC. Diagnosing adult attention deficit hyperactivity disorder: are late onset and subthreshold diagnoses valid? *Am J Psychiatry* 2006; 163(10):1720-9.
7. Kooij JJS, Boonstra AM, Willemsen-Swinkels SHN, Bekker EM, de Noord I, Buitelaar JK. Reliability, validity and utility of instruments for self-report and informant report concerning symptoms of ADHD in adult patients. *J Atten Disord* 2008; 11(4):445-458.

שם המטופל

תאריך לידה

מין / זכר / נקבה

תאריך הראיון

שם המראיין

מס' המטופל

חלק 1: תסמינים להפרעת קשב (DSM-IV קריטריון A1)

הוראות מקדימות: חובה כי התסמינים אצל המבוגר יימשכו בששת החודשים האחרונים לפחות. התסמינים בתקופת הילדות מתייחסים לתקופה שבין גיל 5 לגיל 12. על מנת שניתן יהיה לקבוע כי המטופל אכן סובל מהפרעת קשב, יש לוודא כי התסמין כרוני ואינו אפיזודה חולפת. כל הנאמר במין זכר מתייחס למין נקבה ולהיפך.

האם אינך מצליח לעתים קרובות להקדיש מספיק תשומת לב לפרטים או האם אתה עושה טעויות של היסח הדעת בעבודתך או בפעילויות אחרות? איך זה היה בילדות?

A1

דוגמאות בילדות

עשיית טעויות של היסח הדעת בשיעורי בית
עשיית טעויות בגלל קריאה לא טובה של השאלות
השארת שאלות ללא תשובה בגלל דילוג על שאלות
אי מתן תשובה לשאלות המופיעות בחלק אחורי של דף המבחן
קבלת הערות מאחרים על עבודה רשלנית
אי בדיקה של התשובות בשיעורי הבית
צורך בזמן רב כאשר מדובר במשימות מפורטות מידי
אחר:

דוגמאות בבגרות

עשיית טעויות של הסח הדעת
חייב לעבוד לאט כדי להימנע מטעויות
קריאת הוראות בצורה לא מדוייקת
קושי לבצע פעולות הכוללות מרכיבים רבים
צורך בזמן רב מדי כאשר מבצע במשימות מורכבות
"שוקע" בפרטים רבים מידי
עובד מהר מדי ולכן עושה טעויות
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם יש לך לעיתים קרובות בעיה להתרכז במשימות?
איך זה היה בילדותך?

A2

דוגמאות בילדות

דוגמאות בבגרות

קושי להתרכז בזמן הכנת שיעורי הבית
קושי להתרכז במהלך משחק *
דעתו מוסחת בקלות
קושי להתרכז *
צורך במסגרת מובנית על מנת לא לאבד את הריכוז.
משתעמם ומאבד עניין בפעילויות במהירות *
אחר:

חוסר יכולת להתרכז לאורך זמן בביצוע משימות *
הסחת דעת בגלל מחשבות/ אסוציאציות שלו עצמו
קושי לראות סרט עד הסוף או לקרוא ספר *
משתעמם ומאבד עניין בדברים במהירות *
שואל שאלות בנושאים שכבר דנו בהם
אחר:

* אלא אם הפעילות מעניינת ביותר
(למשל מחשבים או תחביב)
האם התסמין קיים? כן / לא

* אלא אם הפעילות מעניינת ביותר
(למשל מחשבים או תחביב)
האם התסמין קיים? כן / לא

האם אתה נראה לעתים קרובות כאילו אינך מקשיב כאשר מדברים ישירות אליך?
איך זה היה בילדותך?

A3

דוגמאות בילדות

דוגמאות בבגרות

לא יודע מה ההורים/מורים אמרו
חולמני או טרוד
קשוב רק כאשר נוצר קשר עין או כאשר מרימים את הקול
צורך בפניות חוזרות אליו כדי לזכות בתשומת לבו
צורך בחזרה על השאלות כדי שיענה
אחר:

חולמני או טרוד
קושי להתרכז בשיחה
בתום השיחה לא יודע על מה דובר
משנה את נושא השיחה לעיתים קרובות
אחרים אומרים לך שמחשבותיך נודדות
אחר:

האם התסמין קיים? כן / לא

האם התסמין קיים? כן / לא

האם לעיתים קרובות אינך עוקב אחר ההוראות והאם יש לך קושי להשלים משימות או התחייבויות במקום העבודה? איך זה היה בילדות?

דוגמאות בבגרות

מבצע מספר משימות במקביל בלי לסיים אותן
קושי לסיים דברים כאשר החדשנות שבדבר מתפוגגת
צורך בתאריך יעד (deadline) על מנת לסיים משימות
קושי לסיים עבודות אדמיניסטרטיביות
קושי לעקוב אחר ההוראות שימוש

אחר:

דוגמאות בילדות

קושי לפעול על פי הנחיות
קושי לפעול על פי הנחיות המורכבות ממספר שלבים
קושי לסיים דברים
אינו משלים שיעורי בית או אינו מגיש אותם
צורך במסגרת מובנית כדי להשלים משימות

אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם יש לך לעיתים קרובות קושי לארגן משימות ופעילויות? איך זה היה בילדות?

דוגמאות בבגרות

קושי לתכנן פעילויות יום יומיות
הבית או מקום העבודה לא מאורגנים
מתכנן דברים רבים מידי או תכנן לקוי
קובע מספר משימות לאותה משבצת הזמן
(double-booking) באופן קבוע
מאחר לעתים קרובות
קושי להשתמש ביומן בצורה עקבית
חוסר גמישות בגלל היצמדות יתר ללוח זמנים
תפיסת זמן מוטעית
יוצר לוחות זמנים אך לא פועל על-פיהם
צורך בעזרה מאחרים על מנת להבנות פעילויות

אחר:

דוגמאות בילדות

קושי להיות מוכן בזמן
חדר/ שולחן מבולגן
קושי לשחק לבד
קושי בתכנון משימות או שיעורי בית
עובר ממשימה למשימה תוך קושי בהתמדה
מאחר לעתים קרובות
תפיסת זמן מוטעית
קושי להעסיק את עצמך

אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה נמנע לעיתים קרובות מלבצע משימות הדורשות מאמץ מחשבתי מתמשך או האם אתה נרתע ואינך מוכן לעסוק במשימות אלה? איך זה היה בילדות?

דוגמאות בבגרות

מתחיל במה שהכי קל או הכי נחמד
דוחה לרוב משימות משעממות או מורכבות
דוחה משימות ומחמיץ את תאריך היעד
הימנעות מעבודה חדגונית כגון אדמיניסטרציה
אינו אוהב לקרוא בגלל המאמץ המנטלי הנדרש
הימנעות ממשימות אשר דורשות ריכוז רב
אחה:

דוגמאות בילדות

הימנעות/רתיעה מהכנת שיעורי בית
קורא מעט ספרים או אי-חשק לקרוא בגלל המאמץ
המנטלי הנדרש
הימנעות ממשימות הדורשות ריכוז רב
רתיעה ממקצועות לימוד שדורשות ריכוז רב
נטייה לדחות לרוב ביצוע משימות משעממות או מורכבות.
אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה מאבדת לעיתים קרובות דברים החיוניים לביצוע משימות או פעילויות? איך זה היה בילדות?

דוגמאות בבגרות

משאיר במקום לא קבוע ארנק, מפתחות או יומן
משאיר חפצים פזורים לעתים קרובות
איבוד ניירות הנחוצים לעבודה
מאבד זמן יקר בחיפוש אחר חפצים
נכנס לפאניקה כאשר מזיזים את חפציו
משאיר חפצים במקומות הלא נכונים
איבוד רשימות, מספרי טלפון או פתקים
אחה:

דוגמאות בילדות

איבוד יומנים, עטים, ציוד התעמלות או חפצים אחרים
איבוד בגדים, צעצועים או שיעורי בית
בזבז זמן רב בחיפוש אחר חפצים
נכנס לפאניקה כאשר מזיזים את חפציו
הורים/מורים מעירים על איבוד חפצים
אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא האם התסמין קיים? / כן / לא

האם דעתך מוסחת בקלות על ידי גירויים חיצוניים? איך זה היה בילדות?

A8

דוגמאות בילדות

דוגמאות בבגרות

מביט החוצה לעיתים קרובות כשנמצא בכיתה
מוסח בקלות על ידי רעשים או אירועים
לאחר הסחת הדעת קושי להתחבר מחדש לנושא

קושי להתעלם מגירויים חיצוניים
לאחר הסחת הדעת קושי להתחבר מחדש לנושא
הסחת דעת כתוצאה מרעשים או אירועים
מוסח בקלות על ידי שיחות של אחרים
קושי לסנן/לבחור מידע

אחה:

אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה שוכח לעיתים קרובות לבצע פעילויות יום יומיות?
איך זה היה בילדות?

A9

דוגמאות בילדות

דוגמאות בבגרות

שוכח פגישות או משימות
צורך בתזכורות תכופות לגבי דברים
תוך כדי ביצוע המשימה שוכח מה יש לבצע
שוכח לקחת חפצים שנחוצים לבית הספר
שוכח חפצים אצל חברים או בבית הספר

שוכח פגישות או התחייבויות אחרות
שוכח מפתחות, יומנים וכולי
לעיתים קרובות צורך בתזכורות לקראת פגישות
חוזר הביתה על מנת להביא דברים שנשכחו
יוצר לוחות זמנים נוקשים ומשתמש ברשימות
כדי לא לשכוח דברים
שוכח לקיים לוח זמנים או לבדוק את היומן

אחה:

אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

נספח לקריטריון A

בגרות:

האם יש לך יותר תסמיני הפרעת הקשב מאשר אצל אחרים, או האם אתה חווה אותם לעיתים קרובות יותר מאשר אחרים בני גילך?
/ כן / לא

ילדות:

האם היו לך יותר תסמיני הפרעת הקשב מאשר אצל ילדים אחרים בגילך, או האם חווית אותם לעיתים קרובות יותר מאשר ילדים אחרים בני גילך?
/ כן / לא

חלק 2: תסמינים של היפראקטיביות ואימפולסיביות (DSM-IV קריטריון A2)

הוראות מקדימות: חובה כי התסמינים בגיל המבוגר יתקיימו בששת החודשים האחרונים לפחות. התסמינים בתקופת הילדות מתייחסים לתקופת שבין גיל 5 לגיל 12. על מנת שניתן יהיה לקבוע כי המטופל אכן סובל מהפרעת קשב, יש לוודא כי התסמין כרוני ואינו אפיזודה חולפת. כל הנאמר במיון זכר מתייחס למיון נקבה ולהיפך.

האם אתה מזיז לעיתים קרובות את הידיים ואת הרגליים בצורה חסרת מנוחה או האם אתה זע באי שקט? איך זה היה בילדות?

H/I 1

דוגמאות בילדות

דוגמאות בבגרות

ההורים אמרו לעיתים קרובות "שב בשקט" או דברים דומים
מניע את הרגליים ללא הפסק
מתקתק בעט או משחק בחפץ אחר
כסירת ציפורניים או התעסקות בשיער
משהתיישב בכיסא מתקשה להישאר לשבת בצורה נינוחה
יכול להשתלט על חוסר השקט אך זה גורם למתח
אחר:

קושי לשבת בשקט
מניע את הרגליים ללא הפסק
מתקתק בעט או משחק בחפץ אחר
כסירת ציפורניים או התעסקות בשיער
יכול להשתלט על חוסר השקט אך זה גורם למתח
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה נעמד לעיתים קרובות כאשר מצופה ממך להמשיך ולשבת במקומך? איך זה היה בילדות?

H/I 2

דוגמאות בילדות

דוגמאות בבגרות

לעיתים תכופות נעמד בזמן הארוחה או בכיתה
קושי רב להישאר בישיבה בביה"ס או במהלך הארוחה
לעיתים נאמר לו במפורש להישאר ישוב
ממציא תירוצים על מנת שניתן יהיה לקום ולהתהלך
אחר:

נמנע מהשתתפות בימי עיון, הרצאות וכדו'
מעדיף להתהלך מאשר לשבת במקום
לא יושב במנוחה לאורך זמן, תמיד בתנועה
נמצא במתח בגלל הצורך לשבת במנוחה
ממציא תירוצים על מנת שניתן יהיה לקום ולהתהלך
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה מרגיש לעיתים קרובות חסר מנוחה?
איך זה היה בילדות?

H/I 3

דוגמאות בילדות

כל הזמן בתנועה
מטפס על הדיטים או מקפץ על הספות
מטפס על עצים
חוסר מנוחה פנימי

אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

דוגמאות בבגרות

הרגשה פנימית של אי שקט או חוסר מנוחה
תחושה מתמדת שחייבים לעשות משהו
קושי להרפות/להירגע

אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם קשה לך לעתים קרובות לעסוק בפעילות פנאי נינוחה?
איך זה היה בילדות?

H/I 4

דוגמאות בילדות

קולני במהלך משחקים או בכיתה
קושי לראות סרטים או לצפות בטלוויזיה בשקט
הערות מאנשים אחרים להיות רגוע/שקט
באירועים חברתיים, קיים הצורך תמיד למשוך תשומת לב
או להשתחצן

אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

דוגמאות בבגרות

מדבר בזמן פעילות כאשר דבר זה לא מצופה
באירועים חברתיים, קיים הצורך תמיד למשוך תשומת לב
או להשתחצן
קולני במצבים שונים
קושי לבצע פעילות בצורה שקטה
קושי לדבר בשקט

אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה נראה תמיד בתנועה או עסוק במשהו ללא הפסקה כאילו אתה מונע על ידי מנוע ?
איך זה היה בילדות?

H/1 5

דוגמאות בילדות

עסוק כל הזמן
פעיל יתר על המידה בבית הספר ובבית
בעל מרץ רב
קושי לוותר, מוטיבציה מוגזמת

אחה:

דוגמאות בבגרות

עסוק תמיד בעשייה כלשהי
בעל מרץ עודף, תמיד עסוק במשהו
נוטה לעבור גבולות של עצמו
קושי לוותר, מוטיבציה מוגזמת

אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה מדבר הרבה לעתים קרובות ?
איך זה היה בילדות?

H/1 6

דוגמאות בילדות

פטפטן
ההורים והמורים מבקשים לעיתים קרובות להיות בשקט
בתעודה יש הערות בנושא הפטפוט
עונש בגלל פטפוט
מפריע לאחרים בכיתה ללמוד בגלל פטפוט
לא מאפשר לאחרים להתערב בשיחה
אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא

דוגמאות בבגרות

מדבר כל כך הרבה עד שאנשים אחרים מתעייפים
מוכר כדברן ללא הפוגה
קשה לי להפסיק לדבר
נטייה לדבר יותר מדי
לא מאפשר לאחרים להתערב בשיחה
צורך במילים רבות על מנת לומר דבר מה
אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה לרוב נותן תשובה עוד לפני שהסתיימה השאלה?
איך זה היה בילדות?

H/I 7

דוגמאות בילדות

פטפטן ואומר דברים בלי לחשוב עליהם קודם
רצה להיות הראשון שעונה על שאלות בבית הספר
פולט תשובה כלשהי, גם אם אינה נכונה
מפסיק את דברי אחרים לפני שסיימו את המשפט
מוכר כחסר טקט
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

דוגמאות בבגרות

פטפטן ואומר את כל מה שעל ליבך
אומר דברים בלי לחשוב
משיב לאנשים עוד לפני שסיימו לדבר
משלים משפטים של אנשים אחרים
נוטה להיות חסר טקט
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם לרוב קשה לך לחכות לתורך?
איך זה היה בילדות?

H/I 8

דוגמאות בילדות

קושי לחכות בתור בפעילות קבוצתית
קושי לחכות לתור בכיתה
מוכרח תמיד להיות הראשון שפועל או שמדבר
מאבד סבלנות במהירות
חוצה כביש בלי להסתכל
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

דוגמאות בבגרות

קושי לעמוד בתור, מנסה לעקוף
קושי לעמוד בפקק תנועה
קושי לחכות לתורך במהלך שיחה
חסר סבלנות
מתחיל מהר מערכות יחסים/עבודה או מפסיק אותן מהר
בגלל חוסר סבלנות
אחר:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם אתה לעיתים קרובות מפסיק אחרים במהלך עיסוקיהם
או מפריע להם? איך זה היה בילדות?

H/1 9

דוגמאות בילדות

מתערב במשחקים של אחרים
מתפרץ לשיחות שמנהלים אנשים אחרים
מגיב לכל דבר
מתקשה לחכות

אחה:

דוגמאות בגרות

מתערב בעניינים של אחרים בקלות
מפסיק פעילותם של אחרים
מפריע לאנשים אחרים בפעילות שלהם בלי שפנו אליך
אחרים מעירים לי על כך שאני מפריע
קושי לכבד את הגבולות של אחרים
יש לי דעה על כל דבר ואני מבטא אותה מייד

אחה:

האם התסמין קיים? / כן / לא

האם התסמין קיים? / כן / לא

נספח לקריטריון A

בגרות:

האם יש לך יותר תסמיני ההיפראקטיביות/אימפולסיביות מאשר אצל אחרים, או האם אתה חווה אותם
לעיתים קרובות יותר מאשר אחרים בני גילך?

כן / לא

ילדות:

האם היו לך יותר תסמיני ההיפראקטיביות/אימפולסיביות מאשר אצל ילדים אחרים בגילך, או האם חווית אותם
לעיתים קרובות יותר מאשר ילדים אחרים בני גילך?

כן / לא

חלק 3: תפקוד לקוי כתוצאה מהתסמינים (DSM-IV קריטריונים B, C ו-D)

קריטריון B

האם מאז ומתמיד קיימים אצלך תסמיני הפרעת הקשב או היפראקטיביות/אימפולסיביות המתוארים לעיל?

כן (מספר תסמינים היו קיימים לפני גיל 7)

לא

אם התשובה היא "לא", התחילו מגיל

באילו תחומים אתה טוב/סבלת מהתסמינים המופיעים להלן? כל הנאמר במין זכר מתייחס למין נקבה ולהיפך.

בבגרות

עבודה/לימודים

לא סיים את ההכשרה הדרושה לעבודה
עוסק בעבודה שהיא מתחת לרמת ההכשרה
מאבדים עניין בקלות במקום העבודה
דפוס של החלפת מקומות עבודה לעיתים תכופות
קושי בעבודה אדמיניסטרטיבית ובתכנון
אינו משיג קידום במקום העבודה
ביצוע ברמה נמוכה במקום העבודה
עזיבת מקום עבודה עקב יכוחים או פיטורין
חופשת מחלה/נכות עקב התסמינים
יכולת פיצוי על הליקוי בתפקוד בעזרת IQ גבוה
יכולת פיצוי על הליקוי בתפקוד באמצעות הבניה בעזרת אחרים
אחר:

בילדות ובגיל ההתבגרות

לימודים

רמת השכלה נמוכה יותר משצפוי מרמת ה-IQ
נשאר שנים נוספות באותן כיתות בגלל בעיות ריכוז
לא סיים את חוק לימודיו / נפלט מבית הספר
למד יותר שנים מהרגיל בכדי לסיים את הלימודים
השיג במאמץ רב השכלה תואמת לרמת ה-IQ
קושי בהכנת שיעורי בית
השתתפות בתכניות חינוך מיוחד בגלל התסמינים
הערות מצד המורים על התנהגות או ריכוז
יכולת פיצוי על הליקוי בתפקוד בעזרת IQ גבוה
יכולת פיצוי על הליקוי בתפקוד באמצעות הבניה בעזרת אחרים
אחר:

מערכת יחסים/חיי משפחה

מתקשה להתמיד במערכות יחסים בגלל שעמום או התעייפות
התחלה/סיום מערכות יחסים בצורה אימפולסיבית
חוסר שוויון במערכות יחסים בגלל תסמינים
בעיות במערכות יחסים, מריבות רבות, חוסר אינטימיות
גירושין עקב תסמינים
בעיות במיניות כתוצאה מהתסמינים
בעיות חינוך ילדים כתוצאה מתסמינים
קושי בניהול משק בית ו/או אדמיניסטרציה
בעיות כלכליות/הימורים
פחד לפתוח במערכת יחסים
אחר:

חיי משפחה

מריבות תכופות עם אחים / אחיות
מקבל עונשים תכופים / מסתתר תכופות מפני עונש
קשר רופף עם בני משפחה בגלל סכסוכים
צורך בהבנייה מצד ההורים לזמן ארוך יותר מהמקובל
אחר:

קשרים חברתיים

קושי להתמיד בקשרים חברתיים
 קושי לשמר קשרים חברתיים
 קשיים כתוצאה מבעיות תקשורת
 קושי ליצור קשרים חברתיים
 ביטחון עצמי נמוך כתוצאה מחוויות כישלון
 מתקשה להקדיש תשומת לב (שוכח לשלוח כרטיס
 ברכה/ לגלות אהדה/לטלפן וכו')

אחר:

קשרים חברתיים

קושי לשמר קשרים חברתיים
 מאבקים כתוצאה מבעיות תקשורת
 קושי ליצור קשרים חברתיים
 ביטחון עצמי נמוך כתוצאה מחוויות כישלון
 מעט חברים
 הופך מושא להצקות
 מנודה חברתית, או אין מאפשרים לו להשתתף בפעילות
 של אחרים
 נוטה להיות "בריון"

אחר:

פנאי/תחביבים

קושי להירגע בשעות הפנאי
 צורך לעסוק בפעילות ספורטיבית מרובה על מנת להירגע
 פציעות בעקבות פעילות ספורטיבית מרובה
 חוסר יכולת לראות סרט עד הסוף או לסיים קריאת ספר
 עסוק כל הזמן וכתוצאה מכך סובל מעייפות-יתר
 מתקשה להתמיד בתחביבים
 תאונות דרכים/ שלילת רישיון נהיגה עקב התנהגות פזיזה
 על הכביש
 חיפוש אחר ריגושים או נטילת סיכונים רבים מדי
 בעיות עם המשטרה/בתי המשפט
 בולמוסי אכילה

אחר:

פנאי/תחביבים

קושי להירגע כראוי בשעות הפנאי
 צורך לעסוק בפעילות ספורטיבית מרובה על מנת להירגע
 פציעות בעקבות פעילות ספורטיבית מרובה
 חוסר יכולת לראות סרט עד הסוף או לסיים קריאת ספר
 עסוק כל הזמן וכתוצאה מכך סובל מעייפות-יתר
 קושי להתמיד בתחביבים
 חיפוש אחר ריגושים או לקיחת סיכונים רבים מדי
 בעיות עם המשטרה/בתי המשפט
 תאונות לעיתים קרובות

אחר:

ביטחון עצמי/דימוי עצמי

חוסר ביטחון בעקבות הערות שליליות מצד אחרים
 דימוי עצמי נמוך בגלל חוויות כישלון
 קושי להתחיל בדברים חדשים בגלל פחד מכישלון
 תגובה חריפה מדי לביקורת
 פרפקציוניזם
 מצוקה בגלל תסמיני הפרעת קשב

אחר:

ביטחון עצמי/דימוי עצמי

חוסר ביטחון בעקבות הערות שליליות מצד אחרים
 דימוי עצמי נמוך בגלל חוויות כישלון
 קושי להתחיל בדברים חדשים בגלל פחד מכישלון
 תגובה חריפה מדי לביקורת
 פרפקציוניזם

אחר:

לא / ק

בגרות: האם ניתן לזהות ליקוי בתפקוד בשניים או יותר מהתחומים המופיעים לעיל?

לא / ק

ילדות וגיל ההתבגרות: האם ניתן לזהות ליקוי בתפקוד בשניים או יותר מהתחומים המופיעים לעיל?

סוף הראיון. המשך בסיכום.

הערות נוספות:

ציין אילו קריטריונים סומנו בחלק 1 – 2 וחשב.

כל הנאמר במין זכר מתייחס למין נקבה ולהיפך.

קריטריון DSM-IV TR	תסמין	קיים בבגרות	קיים בילדות
A1a	A1. האם אינך מצליח לעתים קרובות להקדיש מספיק תשומת לב לפרטים או האם אתה עושה טעויות של היסח הדעת בעבודתך או בפעילויות אחרות?		
A1b	A2. האם יש לך לעיתים קרובות בעיה להתרכז במשימות?		
A1c	A3. האם אתה נראה לעתים קרובות כאילו אינך מקשיב כאשר מדברים ישירות אליך?		
A1d	A4. האם לעיתים קרובות אינך עוקב אחר ההוראות והאם יש לך קושי להשלים משימות או התחייבויות במקום העבודה?		
A1e	A5. האם יש לך לעיתים קרובות קושי לארגן משימות ופעילויות?		
A1f	A6. האם אתה נמנע לעיתים קרובות מלבצע משימות הדורשות מאמץ מחשבתי מתמשך או האם אתה נרתע ואינך מוכן לעסוק במשימות אלה		
A1g	A7. האם אתה מאבד לעיתים קרובות דברים החיוניים לביצוע משימות או פעילויות?		
A1h	A8. האם דעתך מוסחת בקלות על ידי גירויים חיצוניים?		
A1i	A9. האם אתה שוכח לעיתים קרובות לבצע פעילויות יום יומיות?		
	סה"כ קריטריונים להפרעת קשב	/ 9	/ 9
A2a	H/1 1. האם אתה מזיז לעיתים קרובות את הידיים ואת הרגליים בצורה חסרת מנוחה או האם אתה זע באי שקט?		
A2b	H/1 2. האם אתה נעמד לעיתים קרובות כאשר מצופה ממך להמשיך ולשבת במקומך?		
A2c	H/1 3. האם אתה מרגיש לעיתים קרובות חסר מנוחה?		
A2d	H/1 4. האם קשה לך לעתים קרובות לעסוק בפעילות פנאי נינוחה?		
A2e	H/1 5. האם אתה נראה תמיד בתנועה או עסוק במשהו ללא הפסקה כאילו אתה מונע על ידי מנוע ?		
A2f	H/1 6. האם אתה מדבר הרבה לעתים קרובות ?		
A2g	H/1 7. האם אתה לרוב נותן תשובה עוד לפני שהסתיימה השאלה ?		
A2h	H/1 8. האם לרוב קשה לך לחכות לתורך?		
A2i	H/1 9. האם אתה לעיתים קרובות מפסיק אחרים במהלך עיסוקיהם או מפריע להם?		
	סה"כ קריטריונים להיפראקטיביות/אימפולסיביות	/ 9	/ 9

<p>ק / לא ק / לא ק / לא ק / לא</p>	<p>ילדות האם מספר המאפיינים $A \leq 6$? האם מספר המאפיינים $H/I \leq 6$?</p> <p>בגרות* האם מספר המאפיינים $A \leq 6$? האם מספר המאפיינים $H/I \leq 6$?</p>	<p>DSM-IV קריטריון A</p>
<p>ק / לא</p>	<p>האם קיימות התוויות לתסמינים ומוגבלויות הנמשכים לאורך כל החיים?</p>	<p>DSM-IV קריטריון B</p>
<p>ק / לא ק / לא</p>	<p>התסמינים והמוגבלויות באים לידי ביטוי לפחות ב-2 תחומים של החיים</p> <p>בבגרות בילדות</p>	<p>DSM-IV קריטריון C D-1</p>
<p>לא ק על ידי</p>	<p>לא ניתן להסביר את התסמינים על ידי קיום הפרעה נפשית אחרת</p>	<p>DSM-IV קריטריון E</p>
<p>אינו רלוונטי 0 1 2 אינו רלוונטי 0 1 2 אינו רלוונטי 0 1 2 הבהרות:</p>	<p>האם האבחון נתמך על ידי מידע אנמנסטי מוצלב מאנשים קרובים? כלומר, הורה(ים)/אח/אחות/אחר **</p> <p>כלומר, בן/ת זוג/חברה/טוב/ה/אחר **</p> <p>תעודות מבית הספר</p> <p>0 = חוסר תמיכה/מעט תמיכה 1 = תמיכה מסויימת 2 = תמיכה ברורה</p>	
<p>לא כן, ציין תת-סוג 314.01 סוג משולב 314.00 בעיקר סוג חסר קשב 314.01 בעיקר סוג היפראקטיבי/ אימפולסיבי</p>	<p>אבחנה של הפרעת קשב והיפראקטיביות***</p>	

* בספרות קיימות עדויות לכך שבגיל הבגרות 4 מאפיינים או יותר של בעיות הקשב או ההיפראקטיביות-אימפולסיביות מספיקים לאבחנה של ADHD:

Kooij JJS et al. Internal and external validity of attention-deficit hyperactivity disorder in a population based sample of adults. Psychol Med 2005;35(6):817-27. Barkley RA. Age Dependent Decline in ADHD: True Recovery or Statistical Illusion? The ADHD Report 1997;5(1):1-5.

** תצוין עם מי עברת על הצלבת המידע האנמנסטי.

*** כאשר תת הסוג שנקבע לגבי הילדות שונה מזה שנקבע לגבי הבגרות, קובע לצורך האבחנה תת הסוג הנוכחי בגיל הבוגר.

DIVA 2.0

ראיון לאבחון הפרעת קשב במבוגרים
(DIVA)

Diagnostisch **I**nterview **V**oor **A**DHD bij volwassenen

DIVA
Foundation

ראיון לאבחון
הפרעת קשב במבוגרים